

กฎหมายพระสงฆ์
สมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑
กรุงรัตนโกสินทร์

เนื้อหาประกอบด้วย.-

- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๑
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๒
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๓
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๔
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๕
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๖
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๗
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๘
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๙
- กฏพระสงฆ์ฉบับที่ ๑๐

กฎหมายพระสงฆ์ของไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตรา
กฎหมายคณะสงฆ์ที่เรียกว่า กฏพระสงฆ์ ขึ้นในระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๓๔๔ รวม ๑๐
ฉบับ ดังที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นกฎหมายคณะ
สงฆ์ชุดแรก ที่ปรากฏหลักฐานอยู่ถึงปัจจุบัน

ในการตรากฎหมายคณะสงฆ์โดยส่วนรวม ทรงมีพระราชประสงค์ที่สำคัญคือ
เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์และสามเณร ประพฤติปฏิบัติตนเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ให้พระราชา
คณะ เจ้าอธิการ และเจ้าหน้าที่สังฆการี ทำการกำกับดูแลและลงโทษผู้ที่ประพฤติผิดพระ
ธรรมวินัย ตามสมควรแก่โทษหนักเบา ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ รวมทั้งที่ทรงตราไว้
ในกฏพระสงฆ์นี้ด้วย นอกจากนั้น ในแต่ละฉบับจะทรงปรารภเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกรณี
ๆ ไป อันเป็นสาเหตุให้ต้องตรากฏพระสงฆ์ฉบับนั้น ๆ ขึ้นมา

การที่มีกฎพระสงฆ์ขึ้นมาขึ้นนี้ สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ในครั้งนั้น โดยเริ่มจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ เกิดสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ประชาชนพลเมืองเกิดความระส่ำระสายไปทั่ว ภิกษุสามเณรเป็นจำนวนมาก ประพฤติปฏิบัติย่อหย่อนในพระธรรมวินัย บรรดาพระราชอาณัติ พระอุปัชฌาย์อาจารย์ และเจ้าอาวาสปล่อยปละละเลย ไม่ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ การคณะสงฆ์จึงตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของประชาชนเช่นที่เคยเป็นมาในสมัยก่อน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ฯ ในฐานะที่เป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก จึงทรงเร่งรีบฟื้นฟูสภาพของพระพุทธศาสนาไปพร้อม ๆ กันกับที่ทรงเร่งรีบฟื้นฟูสภาพของบ้านเมือง ให้พ้นจากจุดวิกฤติโดยเร็วที่สุด

กฎพระสงฆ์ที่ทรงตราขึ้นมาเมื่ออยู่ ๑๐ ฉบับ เนื้อหาสาระของแต่ละฉบับ จะประกอบด้วยข้อความที่ทรงปรารถนาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละเรื่อง ว่าผิดพระธรรมวินัยข้อใด ทำให้พระศาสนาเสื่อมเสียอย่างไร แล้วทรงมีพระบรมราชโองการ ห้ามมิให้ทำเช่นนั้นอีกต่อไป พร้อมทั้งกำหนดโทษทางบ้านเมือง เพิ่มจากโทษทางพระธรรมวินัยอีกส่วนหนึ่ง สาระสำคัญของกฎพระสงฆ์แต่ละฉบับ ดังนี้

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๑

๑. กฎให้ไว้แก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือน ฝ่ายหน้าฝ่ายใน ขอเฝ้าจำวต่างกรม ๆ พระราชวังบวรสถานมงคล ผู้รักษาเมือง ผู้รั้งกรมการ แลสังฆการีธรรมการ ราชอาณัติ พระสงฆ์เจ้า อธิการ อนุจร ฝ่ายคันทธุระ วิปัสณาธุระ อรัญวาสี คามวาสี นอกกรุง ในกรุงเทพมหานครศรีอยุธยา แลหัวเมืองเอก เมืองโท เมืองตรี เมืองจัตวา ตะวันตก ตะวันออก ปากใต้ ฝ่ายเหนือ จงทั่ว

จึงพระบาทสมเด็จพระบรมนารถพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทุกวันนี้มีพระราชปณิธานปรารถนาพระโพธิญาณ ..... เป็นเอกอัครมหาสาสนูปถัมภก พระพุทธศาสนา..... เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทโดยบุรพาภิมุข พร้อมด้วย อัครมหามนตรี กวีชาติราชบุโลหิต โหรา ราชบัณฑิตยเฝ้าพระบาทบงกษมาศ ทรงพระราชวิจารณ์ฎาณร่าฟังถึง พระปริยัติศาสนา พระไตรปิฎกนี้เป็นต้น ปฏิบัติมรรคผล ให้ได้โลกียสมบัติ โลกุตระสมบัติ เพราะพระไตรปิฎก จึงมีพระราชโองการ ฯ ดำรัสว่า

โดยต่ำแต่ให้มีพระธรรมเทศนา แลสำแดงพระธรรมเทศนาให้ธรรมเป็นทาน นั้น มีผลประเสริฐกว่า สรรพทานทั้งปวง ชื่อว่าให้พระนิพพานเป็นทาน..... เหตุฉะนั้นจึงทรง

พระกรุณา แสวงหาอุบายที่จะให้สมณพราหมณ์ เสนาบดี ประชากราชฎาทั้งปวง ให้ได้สมบัติ ทั้งสามประการ พ้นจากจตุรบาบทุกข์ แลสงสารภัย จึงทรงพระอนุเคราะห์ให้ข้าทูลลอองธุลี พระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย สมทานพระไตรสรณาคมน์ ศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบ ในสำนักพระสงฆ์ ทุกวัน ทุกเพลเป็นปฏิบัติบูชา กองมหากุศลวิเศษ ประเสริฐกว่า อามิสบูชา จตุปัจจัย ทาน..... แลพระปริยัติไตรปิฎกธรรมนี้ เมื่อบุคคลประพฤติเป็นสัมมาคารวะแล้ว ก็มีผลอันนับ ประมาณมิได้.....

แลทุกวันนี้อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงกลางบาง ให้มีพระมหาเวสสันดรชาดกนี้ มิได้มีความสังเวชเลื่อมใส เป็นธรรมคารวะ ฟังเอาแต่ถ้อยคำตลกคะนอง อันหาผลประโยชน์ มิได้ พระสงฆ์ผู้แสดงนั้นบางจำพวกมิได้เล่าเรียนพระไตรปิฎก ได้แต่เนื้อความแปลร้อยเป็น กาพย์กลอน แล้วยังมาสำแดงเป็นถ้อยคำตลกคะนอง หยาบช้ำ เห็นแต่ลามกสักการเลี้ยงชีวิต มิได้คิดที่จะรำเรียนสืบไป ทำให้พระศาสนาพินเพื่อนเสื่อมสูญ ชวนกันประมาทในพระธรรม เทศนา.....

ครั้งนี้ทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า ให้สมเด็จพระสังฆราช ราชาคณะ พระสงฆ์ฝ่ายปริยัติ นักปราชญ์ราชบัณฑิตย ให้พิจารณาค้นดูพระไตรปิฎกนั้น ก็พบเห็นบท ว่า ผู้สำแดง แลผู้ฟังธรรมอันประมาท กล่าวถ้อยคำตลกคะนอง เอาธรรมนั้นมากล่าวเป็น อธรรม โทษนั้นเป็นครุโทษอันใหญ่หลวง..... เหตุฉะนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ให้พระสงฆ์ผู้สำแดงพระธรรมเทศนา และราษฎรผู้จะฟัง พระมหาชาติชาดกนั้น สำแดง แลฟังแต่ตามวาระพระบาลี แลอรรถกถา ฎีกา ให้บริบูรณ์ด้วย ผลอันสูงศักดิ์นั้น ก็จะได้พบสมเด็จพระศรีอารยเมตไตรในอนาคต.....

และให้พระภิกษุสงฆ์ เถร เถรฝ่ายคันถธุระ วิปัสณาธุระ แลอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้จึงทุกประการ ถ้า..... ผู้ใดมิได้ ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้มิได้กระทำตามกฎหมาย แลญาติโยมพระสงฆ์ เถร เถรรูปนั้นเป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันเสาร์ เดือนสิบ ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบสี่ (พ.ศ. ๒๓๒๕) ปีชาล จัตวาศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๒

๒. กฎให้ไว้แก่สงฆ์ธรรมการ.....

ด้วยสมเด็จพระบรมบพิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

มีพระราชอุตสาหะ มิได้คิดแก่พระกายแลพระชนม์ชีพ จนได้สิริราชสมบัติ ทั้งนี้ด้วยตั้งพระทัยจะบำรุง พระบวรพุทธศาสนาตามพุทธฎีกาว่า พระปาติโมกข์สังวรวินัยนี้ชื่อว่าพระศาสนา ถ้าพระภิกษุยังทรงพระปาติโมกข์บริบูรณ์อยู่ตราบใด ชื่อว่าพระศาสนายังตั้งอยู่ ณ ตราบนั้น เหตุฉะนั้นจึงทรงพระราชศรัทธา ปรึกษาพระราชทรัพย์เป็นอันมาก เป็นจตุปัจจัยทานถวายพระสงฆ์ และมีพระราชโองการทูลเกล้าฯ เพื่อจะให้พระสงฆ์ทั้งปวง ในกรุงนอกกรุงเทศมณฑล และนานาประเทศ ให้ทรงพระปาติโมกข์สังวรศีลบริสุทธิ ให้เป็นเนื้อนาบุญแก่สัตว์โลก..... ฝ่ายฆราวาสแต่ก่อนก็มีศรัทธา มิได้กระทำให้เป็นเสนาหาอาลัย ทำให้เจ้ากุเสียศีลสิกขาบทบริสุทธิด้วยกันทั้งสองฝ่าย พระศาสนาก็รุ่งเรืองสืบมา

แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ตั้งอยู่ในภูมิอันประเสริฐแล้ว มิได้รักษาพระปาติโมกข์ตาม อริยวงศ์ประเพณี ปฏิบัติชำระคนคบหาฆราวาส ติดด้วยเบญจกามคุณ มิได้เห็นแก่พระศาสนา เห็นแก่หน้าบุคคล รับฝากเงินทองของฆราวาส ฆราวาสมิได้คิดแก่พระศาสนา เข้าเป็นญาติโยมปฏิบัติด้วยเสนาหาอาลัย ให้กะบังหน้าแก่ภิกษุโดยคุณบัติคุณแก่กัน ให้เสียศีลสิกขาบทไป จุหนึ่งสมิรักวัดบางหัวว่าใหญ่ รับเข้าของเงินทองของอี่เพงไว้เป็นอันมาก อี่เพงเป็นกบฏโทษถึงตาย สิ่งของอี่เพงเป็นของหลวงตามบทพระไอยการ ราชอาณาจักรสืบมา โดยโบราณราชประเพณี เนื้อความทั้งนี้ก็ปรากฏทั่วพระนครแขวงจังหวัด ถ้าสมิรักรักสิกขาบทจริง ก็จะชวนชววยเอาของฝากนั้น มาแจ้งแก่สมเด็จพระสังฆราช และราชาคณะผู้ใหญ่ทั้งปวง ให้ปรึกษาตามบทพระวินัยว่า ทรัพย์นี้เป็นของหลวง หรือยังเป็นของอี่เพงอยู่ จึงควรแก่สมณ นี่สมิรักรักปิดบังไว้ มิได้ให้ราชาคณะทั้งปวงรู้ อี่เพงก็ได้โปรดให้ป่าวร้องเป็นหลายครั้ง สมิรักรักมิได้บอกแก่ผู้ใด ต่อไฉนมีชื่อให้การออกว่าของอี่เพงฝากไว้แก่สมิรักรักเป็นอันมาก จนตรัสใช้ให้ราชบุรุษมา สมิรักรักจึงสำแดงแก่ราชบุรุษ..... ฉะนี้ก็เห็นในสมิรักรักว่าสมิรักรักองอาจหยาบช้า หาอาลัยต่อสิกขาบทไม่หลายครั้งมาแล้ว เกลือกสมิรักรักแก่งบังเอาของของเขาไว้ เจ้าของขาดอาลัยก็จะขาดสิกขาบทอยู่ก่อนแล้ว หากแต่สมิรักรัก กลัวภัยในปัจจุบันกว่ากลัวภัยในอนาคต จึงสู้สบบถสาบาน ให้การต่อพระราชาคณะ พระราชาคณะพิพากษาว่าต้องแต่อาบัติปาจิตตีย์ สมิรักรักเป็นโลกีย์มีภยากติ ยิ่งกลัวความตายอยู่ จะเชื่อเอาสบบถสาบานสมิรักรักนั้นไม่ได้ ก็เห็นว่าสมิรักรักยังหาปราศจากมลทินโทษไม่ โดยกระแสทางการพิจารณา เห็น

เนื้อความใหญ่ทั้งสองข้อ ฝ่ายพุทธจักรอาณาจักร เป็นปัจจัยถึงกันติดพันสมรักรอยู่ แต่หากทรงพระกรุณาว่า ยังมีพระราชกำหนดกฎหมายไม่ จึงงดโทษสมรักรไว้

แต่นี้สืบไปเบื้องหน้า อย่าให้ภิกษุสามเณรดูเยี่ยงอย่างสมรักร ห้ามอย่าให้ภิกษุสามเณรดูเยี่ยงอย่างสมรักร ห้ามอย่าให้ภิกษุสามเณรทั้งปวงรับของฝากฆราวาส จะเสียพระวินัยพระศาสนาไป ถ้าภิกษุไม่รับฝาก ห้ามปรามผู้ฝาก ผู้ฝากมิฟัง กลัวภัยขึ้นถึงไว้ที่กุฎิ..... เร่งเอาเพื่อนพรหมจรรย์ที่ใกล้กันให้หลายองค์รู้เห็นเป็นพยาน..... พาสงฆ์ซึ่งรู้เห็นนั้นไปแจ้งเนื้อความ และสิ่งของแก่พระราชาคณะเจ้าอธิการ พระราชาคณะเจ้าอธิการประชุมหมุมกันปรึกษาจงละเอียด ให้ต้องตามพระวินัยบัญญัติ.... ถ้าพระสงฆ์ราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยจะปรึกษาประการใด จงประพฤติตาม ให้สงฆ์เป็นอันมากรู้เห็นเป็นพยานไว้..... อย่าให้ผู้อื่นแคลงในพระพุทธานุศาสน์ แลห้ามฝ่ายฆราวาส อย่าให้เอาของเงินของทองไปฝากภิกษุสามเณรไว้ ทำให้เจ้ากูเสียวินัยสิกขาบทเป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ ฝ่ายภิกษุสามเณรจะลงพระอาญาโทษดุจโทษ อทินนาทานปาราชิก จะสึกออกขับเขี่ยนจงสาหัส ฝ่ายฆราวาสจะให้รับราชบาทขับเขี่ยนจงหนักโดยโทษานุโทษ

อนึ่ง....ถ้าสามเณรรูปใด มีอายุสมควรจะอุปสมบทแล้ว ก็ให้บวชเข้าจำพรรษาเรียนคันถธุระ วิปัสณาธุระ อย่าให้เที่ยวไปมาเรียนความรู้อิทธิฤทธิ์ให้ผิดธุระทั้งสองไป..... สามเณรรูปใดอายุถึงอุปสมบทแล้วมิได้บวช เที่ยวเล่นไวเวอยู่ จับได้จะเอาตัวสามเณรแลชีตันอาจารย์ ญาติโยมเป็นโทษจหนัก

กฎให้ไว้ ณ วันจันทร์ เดือนห้า ขึ้นห้าค่ำ จุลศักราชหนึ่งพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. ๒๓๒๖) ปีเถาะ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๓

๓. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ.....

สมเด็จพระมหาเถรฯ..... รับพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

พระศาสนาจะวัฒนาการตั้งไปได้ อาศัยพระราชอาณาจักร...สงเคราะห์พระศาสนา ฝ่ายพระวินัยบัญญัติเล่า พระพุทธองค์ตรัสสอนอนุญาตไว้ว่า ถ้ากุลบุตรบวชเป็นภิกษุสงฆ์ในพระศาสนาแล้ว ให้อยู่ในสำนักหมู่คณะสงฆ์ในพระศาสนาแล้ว ให้อยู่ในสำนักหมู่คณะสงฆ์แลอุปัชฌาย์อาจารย์ก่อน จะได้รับกิจวัตรปฏิบัติ ถึงมาทว่าจะประพฤติผิดทำทุจริต

อันมิควร ก็จะมีผลล้นแล้วเพื่อนพรหมจรรย์ แลครุอุปัชฌาย์จะว่ากล่าวติเตียน ความชั่วทุจริตที่ทำนั้นจะสงบลง ศิลปนั้นจะบริสุทธิ์ เป็นที่ตั้งแก่สมาธิปัญญา วิปัสสนาบรรณญาณ สำเร็จมรรคผลในหมู่คณะสงฆ์...แม้มาทจะมีปรารถนาจะหาที่อยู่อันสบายสมควร แก่พระกัมมัฏฐานก็ดี ก็ยอมจักชวนเพื่อนพรหมจรรย์ร่วมศรัทธาด้วยกัน...จะได้ทำสังฆกรรมแลอุโบสถ กรรมด้วยกัน เพื่อจะได้ศิลปบริสุทธิ์เป็นที่ตั้งแก่พระกัมมัฏฐาน.....

แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ ละพระวินัยบัญญัติเสีย มิได้ระวังตักเตือนสั่งสอนกำชับ ว่ากล่าวกัน ครั้นบวชเข้าแล้วก็มิได้ให้ศิษย์อยู่นิสัยในหมู่คณะสงฆ์ ครุอุปัชฌาย์อาจารย์ก่อน ละให้เที่ยวไปโดยอำเภอใจ..... ทำมารยาทวิชาศีลภาวนา ทำกิริยาให้คนเลื่อมใสนับถือ สำแดงความรู้วิชาอภิปุทธิ เป็นอุตริมนุชกรรมเป็นกลโกหก ตั้งตัวว่าผู้มีบุญ ว่าพบคนวิเศษมีวิชามาแต่ถ้ำแต่เขา..... ทำให้แผ่นดินและพระศาสนาจลาจล.... เพราะเหตุพระสังฆราชาคณะอธิการผู้ใหญ่ผู้น้อยมิได้เอาใจใส่ตักเตือน ว่ากล่าวตามพระวินัยบัญญัติ..... ฝ่ายฆราวาสข้าทูลลอองธุลีผู้ใหญ่ผู้น้อยก็ละเมินเสีย มิได้เอาใจใส่ระวังรักษา ให้ไอ้ผู้มีชื่อผู้ศรัทธาเข้ามาทำอันตรายถึงในพระราชฐาน..... ถ้าจะว่าตามโบราณราชกำหนดกฎหมาย ฝ่ายสมณฆราวาสมิได้พ้นจากมหันตโทษ..... แต่หากทรงพระกรุณายกโทษไว้เพราะยังมีได้มีพระราชกำหนดกฎหมายก่อน.....

แต่ที่สืบไปเมื่อหน้า ให้พระราชาคณะจัดแจงตั้งแต่งภิกษุสามเณร..... ให้เป็นราชาคณะแลอธิการ ให้มีตราตั้งแต่เป็นอักษร ชื่ออารามเป็นอักษรขอมสำหรับตัว ประจำที่ราชาคณะเจ้าอธิการ ทุกตำแหน่ง ทุกอาราม ถ้าแขวงใดเมืองใดพระสงฆ์มาก วัดหนึ่งให้มีอธิการหนึ่งอันดับ แก่รูปสิบลูกขึ้นไป ถ้าพระสงฆ์น้อย อารามหนึ่งให้มีอธิการหนึ่งอันดับ สี่ห้ารูปขึ้นไป ให้ปรนนิบัติรักษาพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ อย่าให้เป็นอันตราย ถ้าแลพระสงฆ์ แลสามเณรแขวงจังหวัด เมืองเอก โท ตรี จัตวา จะมีศรัทธาเที่ยวเข้ามาจำเรียน คันถุระ วิปัสนาธุระ และสมณกิจประการใด ก็ให้เขียนฉายาแลชิตัน แลพระวสา แลชื่ออุปัชฌาย์อาจารย์ ศัตรารราชาคณะ หัวเมืองนั้น ๆ มาเป็นสำคัญ จะอยู่อารามใด เมืองใดก็ดี ให้เอาหนังสือ แลศัตราสำคัญนั้น แจงแก่ราชาคณะเจ้าอธิการในกรุง ถ้าราชาคณะอธิการในกรุงเห็นหนังสือ แลตราสำคัญแล้ว จึงให้รับไว้จำเรียน..... ถ้าแลฝ่ายพระสงฆ์สามเณร ณ กรุงฯ..... อากาการตั้งนี้แม้จะชั่วแลดี จะได้สืบสาวรู้ง่าย อนึ่งก็เป็นทีค้ำับ รู้จักค้ำมูลแห่งกัน จะได้กระทำสังฆกรรม อุโบสถกรรมด้วยกันเป็นอันดี หากความรังเกียจแก่กันมิได้

อนึ่งถ้ากุลบุตรจะบวชเรียน จำลาประจุกก็ดี ให้รู้ว่ากุลบุตรชื่อนั้น อยู่บ้านนั้น เป็นลูกหลานผู้นั้น ๆ

แลให้พระราชาคณะเจ้าหมู่เจ้าคณะอธิการ แลกรมการหัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา นายอำเภอแขวงจังหวัดทั้งปวง กำชับว่ากล่าว สอดแนมระวังระไว ดูหมู่คณะในแคว้น แคว้น แขวงจังหวัดวัดวาอารามบรรดาขึ้นแก่ตน อย่าให้มีคนโกหกมารยาคิดทำร้าย แผ่นดิน แลพระศาสนา ให้จลาจลดูครั้งนี้ได้เป็นอันขาดทีเดียว ห้ามอย่าให้ อาณาประชาราษฎร์ทั้ง ปวง นับถือ คบค้า ประนินบัติไอ้โกหก..... แลผู้ได้รู้เห็นว่าเหล่าร้ายคิดกลโกหกมารยาแล้ว แล มิได้จับกุมว่ากล่าว บอกให้กราบทูลพระกรุณา ละเมินเสีย..... จะเอาเจ้าคณะเจ้าอารามเจ้า อธิการเจ้าเมืองเจ้าแขวงจังหวัดประเทศนั้น ๆ เป็นโทษกบฏ ดูโทษไอ้คนโกหกคิดทำร้าย แผ่นดิน แลพระศาสนาเป็นจลาจล

กฎให้ไว้ ณ วันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้นแปดค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. ๒๓๒๖) ปีเถาะ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๔

๔. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ อธิการ

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร..... มีพระราชโองการ ๗ สั่งว่า

เป็นประเพณีในพระพุทธศาสนาสืบมาแต่ก่อน มีพระพุทธรูปกาโปรดไว้ให้ภิกษุ สามเณรอันบวชในพระศาสนา รักษาธุระสองประการ คือ คันถธุระ วิปัสณาธุระ..... เป็น ประเพณีมนุษย์มีปัญญา พบเห็นพระศาสนาเข้าแล้วก็มีใจเพียร ปฏิบัติตามธุระทั้งสอง อยู่ นิสัยในสำนักครู อุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์อาจารย์ก็ตั้งใจสั่งสอนตักเตือนกำชับว่ากล่าวกัน มิได้ละเมินพระศาสนาหามิได้ พระศาสนาก็บริบูรณ์มา แลภิกษุสามเณรทุกวันนี้ ลงพวก บวชเข้ามาแล้ว มิได้ปฏิบัติตามธุระทั้งสอง..... เอาแต่กาสาวพัตรเป็นที่พึ่ง เพื่อจะเอาแต่ ความสบายให้บริบูรณ์กายเนื้อหนัง ดูพระพุทธรูปกาตรัสว่าเหมือนโคแลกระบือ เกิดมาแต่ บริโภคอาหารให้เจริญแต่เนื้อหนัง จะได้เจริญศีล สมาธิ ปัญญาอันหามิได้..... อุปัชฌาย์ อาจารย์ก็เมินเสีย..... ทำร้ายแผ่นดินแลพระศาสนาให้เศร้าหมองฉะนี้ ไม่ควรนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ห้ามอย่าให้มีภิกษุโลเล ละวัตรปฏิบัติ แลปฏิญาณตัวว่า เป็นภิกษุ มิได้รำเรียนธุระทั้งสองฝ่าย อย่าให้มีได้เป็นอันขาดทีเดียว..... แลพระศาสนาจะรุ่งเรืองขึ้นนั้นก็เพราะพระราชาคณะ ให้พระราชาคณะเร่งตักเตือนพิจารณาเห็นศิษย์ควรรำ เรียนคันถธุระ วิปัสณาธุระ อันใดอันหนึ่งได้ ก็ให้รำเรียนอันนั้น แล้วปฏิบัติตามพระปริยัติ ปฏิบัติศาสนา ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่เทพามมนุษย์ทั้งปวง แลให้พระราชาคณะ เจ้าคณะ

อธิการ ทำบัญชีทางว่าวภิกษุสามเณรฝ่ายคันถธุระ วิปัสณาธุระ ส่งให้สังฆการีธรรมการกราบทูลพระกรุณา..... ถ้าภิกษุสามเณรองค์ใด กักขละ หยาบช้า สอนยาก อุปัชฌาย์ อาจารย์จะว่ามีฟัง..... ให้กำจัดเสีย อย่าให้เข้าหมู่คณะได้เป็นอันขาดทีเดียว พระศาสนาจึงจะรุ่งเรืองสืบไป

ถ้าแลราชอาณาจักร เจ้าคณะ อธิการ ภิกษุ สามเณร สังฆการีธรรมการผู้ใด มิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวญาติโยมเป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. ๒๓๒๖) ปีเถาะ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๕

๕. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

ไ้มาต้องเมถุนปาราชิกแล้ว มิได้กลัวบาปละอายแก่บาป ปฏิญาณตัวว่าเป็นภิกษุ เข้ากระทำสังฆกรรมด้วยพระสงฆ์ เป็นอุปัชฌาย์บวชนาค ปลอมเข้าผูกโบสถ์แลรับภิกษุ..... ไ้ชูต้องอทินนาทานปาราชิก..... แล้วปกปิดโทษไว้ ปฏิญาณตัวว่าเป็นภิกษุสมณะนั่งหัตถบาทบวชนาค เข้าผูกอุโบสถทำสังฆกรรมด้วยสงฆ์ ให้พระศาสนาเศร้าหมอง แลไ้แก้วต้องอทินนาทานปาราชิก..... แลเอามลทินไปโทษป้ายท่านผู้มีศีลบริสุทธิ์ พระสงฆ์ว่ากล่าวแล้วจะนี้ หวังจะให้ทายกทั้งปวงที่ศรัทธากระทำกุศลไว้ สอดแคล้วกินแห่งท่านผู้มีศีลบริสุทธิ์ จะให้ผลของทายกนั้นน้อยไป มิควรหนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าภิกษุองค์ใดต้องจตุปาราชิกทั้งสี่ แต่อันใดอันหนึ่งปาราชิกแล้ว ให้มาบอกแก่สงฆ์ จงแจ้งแต่ในอุโบสถเดี่ยวนั้น อย่าให้ปกปิดโทษจตุปาราชิกไว้ ปฏิญาณตัวเป็นสงฆ์สมณะ เข้ากระทำสังฆกรรม อุปสมบทกรรมด้วยคณะสงฆ์ให้เป็นมลทินในสังฆกรรมทั้งปวง..... ให้ศาสนาเศร้าหมอง ถ้ามีผู้โจทก์ว่ากล่าวพิจารณาเป็นสัจ จะเอาตัวเป็นโทษถึงสิ้นชีวิต แล้วให้รับราชบาท ขับเขียนตีโดยญาติโยมจงหนัก อย่าให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. ๒๓๒๖) ปีเถาะ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๖

๖. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ.....

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า

แต่ก่อนฆราวาสผู้จะทำทานแก่ภิกษุสงฆ์ โดยต่ำแต่เข้าทับพีหนึ่ง ก็มีผลปรากฏในชั่วนี้ชั่วหน้า เพราะพระภิกษุผู้รับทานนั้นทรงศีลบริสุทธิ์ ฝ่ายฆราวาสผู้จะให้ทานนั้นก็ยังมีปัญญา..... แลผู้ให้ผู้รับทั้งสองฝ่ายสุจริตดีจริง จึงให้ผลมากประจักษ์ในชั่วนี้ชั่วหน้าสืบมา ทุกวันนี้ภิกษุ สามเณร ผู้รับทานรักษาสิกขาบนั้นก็พินเพื่อน มักมาก โลก รับเงินทองของอันสมควรด้วยกิจพระวินัย สั่งสมทรัพย์สิ่งของ เทียบผสมผสานทำการของฆราวาส การศพบ การเบญจา เป็นหมอนวด หมอยา หมอดู ใช้สอยอาสาการคฤหัสถ์ แลให้สิ่งของต่าง ๆ แก่คฤหัสถ์ เพื่อจะให้เป็นประโยชน์ จะให้เกิดลาภเลี้ยงชีวิตผิดธรรมเนียมคณิก.....

แลภิกษุทุกวันนี้บวชเข้า มิได้กระทำตามพระวินัย ปรนนิบัติเห็นแต่จะเลี้ยงชีวิตผิดธรรมเนียม ให้มีเนื้อหนังบริบูรณ์ดูโค กระบือ.....จะได้เจริญสติปัญญานั้นหาไม่ได้ เป็นภิกษุสามเณรลามกในพระพุทธศาสนา ฝ่ายฆราวาสก็ปราศจากปัญญา มิได้รู้ว่าทำทานจะนี้จะเกิดผลน้อยมากแก่ตนหาไม่ได้ มักพอใจทำทานแก่ภิกษุ สามเณร อันผสมผสานทำการของตนจึงทำทาน บางคาบย่อมนั่งง่าย ถวายเงินทองของอันเป็นอกัปปิยะ มิควรแก่สมณะ สมณะก็มีใจโลภ สั่งสมทรัพย์เลี้ยงชีวิต ผิดพุทธบัญญัติจะนี้ ได้ชื่อว่าฆราวาสหมุนั้นให้กำลังแก่ภิกษุโจรอันปล้นพระพุทธศาสนา ทานนั้นหาผลมิได้ ชื่อว่าทำลายพระศาสนา

แต่นี้ไปเมื่อหน้า ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรสงเคราะห์ฆราวาส ให้ผลไม้ ดอกไม้ ใบไม้ เป็นต้น แล้วอย่าให้ผสมผสาน ขอล่าวป่าร้องเรียไร่สิ่งของอันเป็นของแห่งฆราวาสอันไช้ญาติ แล้วอย่าให้ทำการศพบ แลทำเบญจการฆราวาสทั้งปวง แล้วอย่าให้เป็นหมอนวด หมอยา หมอดูต่าง ๆ แลให้ยาแก่คฤหัสถ์อันไช้ญาติ แลห้ามอย่าให้พูดใช้สอยนำชาวสารการฆราวาส แลห้ามบรรดาการทั้งปวงอันกระทำผิดจากพระปาติโมกข์ สังวรวินัย ภิกษุรูปใดมีอิทธิกรณข้อใหญ่ สงฆ์พิพากษามิต้องแก้ เป็นฉายาเงาปาราชิก ควรจะเสี้อยู่ข้างการลามกในพระศาสนา เป็นที่สงสัยสงฆ์ทั้งปวงอยู่แล้ว อย่าให้เอาไว้ให้เสีย.....

หนึ่งห้ามฝ่ายฆราวาสทั้งปวง อย่าได้ถวายเงินถวายทองนากแก้วแหวน แลสิ่งของอันไม่สมควรแก่สมณ เป็นต้น แลทองเหลือง ทองขาว ทองสำฤทธิ์ แก้วภิกษุสามเณร แลห้ามอย่าให้ถวายบาตรนอกกว่าบาตรเหล็กบาตรดิน แลนิมนต์ใช้สอยพระภิกษุสามเณรให้ทำเบญจการศพบ แลให้นวดแลทำยา ดูลักษณะ ดูเคราะห์ แลวาดเขียนแกะสลักเป็นรูปสัตว์ แล

ให้นำข่าวสารของฆราวาสต่าง ๆ แลห้ามบรรดาการภิกษุสามเณรกระทำผิดพระปาติโมกข์
สังวรวินัย.....

แลถ้าพระราชาคณะ เจ้าอธิการ ภิกษุ สามเณร ฆราวาส สังฆการีธรรม การผู้
ใดมิได้ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ แลละเมิดเสีย มิได้กำชับว่ากล่าวกัน กระทำให้พระ
ศาสนาเศร้าหมองดูจหนึ่งแต่ก่อนนั้น ฝ่ายพระราชาคณะ พระภิกษุสามเณร จะเอาญาติโยม
เป็นโทษ ฝ่ายฆราวาสทั้งปวง จะให้ลงพระราชอาญาเขียนตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า
(พ.ศ. ๒๓๒๖) ปีเถาะ เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๗

๗. กฎให้ไว้แก่สังฆการี.....

ด้วยสมเด็จพระนารายณ์พิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า เป็นประเพณี
เมืองไท พม่า เมืองรามัญ ถวายกฐินทานแก่ภิกษุจำพรรษาแล้ว และออกพรรษาในพระวิหาร
เสมาวงล้อมต่าง ๆ แลใกล้กันนั้น..... แลท้าวพญาอันทรงพระปัญญาพินิจพิจารณาเห็นว่า
พระสงฆ์ผู้ทรงพระวินัยไตรปิฎกอันยิ่ง รักษาพระศาสนานั้นก็มีเป็นอันมาก..... (ถ้าแลเห็นว่า
พระบาลีว่าวัดมีเขตวงล้อมต่าง ๆ ใกล้กัน ผู้จะทอดกฐินในวัดนั้น กฐินนั้นมีเป็นกฐิน พระสงฆ์
ผู้รับกรานนั้นมีเป็นรับเป็นกราน)..... ครั้งนี้เล่าประเพณีและบาลีในกฐินชั้นนี้ อันพระอรหันต
ชีณาสพผู้ทรงวินัยกระทำปฏิบัติสืบ ๆ กันมาเป็นช้านาน หาผู้ใดจะทักท้วงไม่ トラบเท่าทุก
วันนี้..... ถ้าผู้ภายหลังทำหกรานให้กฐินทานสาบสูญบัดนี้ ก็จะเป็นครุโทษสืบ ๆ ไปเป็นหนัก
หนา.....

อนึ่งเห็นว่าพระธรรมราชมุนีพุทธาจารย์ หาเป็นสุภาพวินัยธรรแท้ไม่ มิได้อยู่ใน
บังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้เฒ่าอันเป็นครู มีพระพรรษาทรง พระวินัยสันตติ ซึ่งทรง
พระกรุณาโปรดตั้งไว้เป็นพญาสงฆ์สำหรับพิพากษาพระวินัย แลหกรานผู้เฒ่าผู้แก่ ให้นัยแก่
พระญาณวิริยะผู้เป็นศิษย์ตน นำเอาเนื้อความกิจสงฆ์เข้ามาถวายพระพร แลอุตหนุนถ้อยคำ
อันเอาโทษอันเป็นครุกรรม เข้ามาติดแปดไว้ในพระราชฐาน นี้หากว่าสมเด็จพระสังฆราชแล
พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ยั่งยืนในพระวินัย ถวายพระพรชัดไว้จึงพ้นโทษ..... และเหตุเป็น
ครุกรรมใหญ่หลวงลามมาถึงพระราชฐาน ทั้งนี้เพราะพระธรรมราชมุนี พระพุทธาจารย์ พระ
ญาณวิริยะ ไม่มีสัมมาคารวะต่อสมเด็จพระสังฆราชผู้เฒ่าอันทรงพระกรุณาโปรดเกล้าตั้ง ขึ้น

ไว้ ให้เป็นที่ไหว้ที่บูชาปรึกษาพระวินัยทั้งปวง..... จึงเกิดเนื้อความมากมายทั้งนี้ มิสมควรรักษา

แต่ที่สืบไปเมื่อหน้า ห้ามอย่าให้พระสงฆ์ ราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ให้อธิการ รามัญ อธิการลาว อันดับทั้งปวง แลสังฆการีธรรมการราชบัณฑิต ข้าทูลละอองธุลีพระบาท ทั้งปวง เอาเนื้อความสงฆ์อันวิวาทกันด้วยกิจพระวินัย..... เอากราบทูลพระกรุณาให้หม่อม มอญลาวทั้งปวงฟังบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชราชาคณะอธิการอันดับ ให้ มอญลาวทั้งปวงฟังบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้เดียว ถ้าแลเป็นเนื้อความมหันตโทษ ข้องเข้ามาในราชอาณาจักร จำเป็นจะทูล ก็ให้เอาปรึกษาด้วยข้าทูลละอองธุลีพระบาท ผู้ใหญ่ ผู้น้อย นักปราชญ์ราชบัณฑิต ให้พร้อมกันควรทูล แล้วจึงให้กราบทูลพระกรุณา

ถ้าแลพระราชาคณะ..... ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใด มิได้กระทำตามพระราช กำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้กระทำผิดพระราชกำหนดกฎหมายนั้น เป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันจันทร์ เดือนสิบสอง ขึ้นสามค่ำ จุลศักราช ๑๑๔๕ (พ.ศ. ๒๓๒๖) ปีเถาะ นักษัตร เบญจศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๘

๘. กฎให้แก่พระสุรัสวดีชายขวาในนอก ให้กฎหมายบอกข้าทูลละอองธุลีพระ บาท ฝ่ายทหารพลเรือน แลข้าหลวงกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ขอเฝ้าเข้าเจ้าต่างกรม ฝ่ายหน้าฝ่ายใน แลสังฆการีธรรมการ แลเมือง ๑ ๒ ๓ ๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว

ด้วยสมเด็จพระบรมนารถพิตร ฯ..... ได้ทรงฟังพระราชาคณะทั้งปวงถวาย พระพรว่าพระพุทธรูปจักร แลพระราชอาณาจักรทั้งสองนี้อาศัยกับ ฝ่ายพระสังฆเถรานุเถระอัน รักษาพระพุทธรูปจักรนั้น ระวางกันตรวจตรารักษาพระศาสนา มิให้เป็นอันตรายเส้าหมอง ครั้น เห็นว่ามีบาปภิกษุอันตราย แล้วว่ากล่าว ยังกันให้ปรึกษาโทษผิดแห่งกัน แล้วตัดสินว่ากล่าว ตามพระวินัย บำบัดรำรับโทษให้สงบมิได้มีลามกในพระศาสนา ถ้าเกิดพวกภิกษุโจรมาก หนัก เหลือกำลังจะว่ากล่าว รนร้อนชวนกันเข้ามาถวายพระพรฟังพระราชอาณาจักร ฝ่าย พระมหากษัตริย์ ผู้รักษาพระราชอาณาจักรก็ช่วยอุปถัมภ์ ตามพระมหาเถรานุเถระผู้รื้อรน รักษาพระพุทธรูปศาสนา เป็นประเพณีมา จำเดิมแต่พระอรหันต์เจ้าห้าร้อย มีพระมหากัสสปเถร

เจ้าเป็นประธาน เป็นเหตุด้วยพระภิกษุแก่ อันกล่าวปรับวาทิตีดยนเป็นเสี้ยนพระศาสนา ก็ชวนมาถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าอชาตศัตรูราช พระเจ้าอชาตศัตรูก็เป็นศาสนูปถัมภก ขอปฐมสังคายนาครั้งโทษดังนี้ จนถึงทุติยสังคายนา ตติยสังคายนา จตุตถสังคายนา ปัญจมหาสังคายนา ฉัตตสังคายนา ฝ่ายพระพุทธรจักร พระราชาณาจักร ย่อมพร้อมกันทั้งสองฝ่าย ชวนกันชำระพระศาสนา (มิให้มีบาปภิกษุทำลายพระศาสนา) ได้เป็นประเพณีสืบมาทั้งนี้ จนถึงเมื่อสมเด็จพระมหากรุณาเจ้าเสด็จนิพพานแล้ว พระพุทธรศาสนาว่างไปได้ พันห้าร้อยแปดสิบเจ็ดพรรษา ครั้นสมเด็จพระเจ้าประกรมภาณุราชูปถัมภ์..... เป็นใหญ่ในลังกาทวีปทั้งปวง พิจารณาเห็นหมู่ภิกษุกุลบุตรปฏิบัติต่าง ๆ มิได้ต้องแตกต่างกัน ประพฤติผิดให้พระพุทธรศาสนาเสื่อมสูญไป..... จึงไว้ธุระกิจด้วยพระมหากษัตริย์เจ้า อันอยู่ในอุทุมพรปัพพารามมหาวิหาร ทั้งพระพุทธรเจ้าพระราชาณาจักรสองฝ่าย กระทำย่ำยีปาปภิกษุทั้งสองเหล่า คือภิกษุต้องปาราชิกเหล่าหนึ่ง แลภิกษุมักด้วยอาบัติเหล่าหนึ่ง พระราชทานผ้าขาว แล้วให้สึกออกจากเพศบรรพชิต ทรงชำระพระพุทธรศาสนาให้ปราศจากมณฑล ด้วยพระทัยอันบริสุทธิ์ ประกอบด้วยกรุณา แต่จะให้เทวดามนุษย์ทั้งปวง กระทำสักการบูชา ซึ่งพระศาสนาอันบริสุทธิ์ ให้ได้พ้นจากสงสารทุกข์ แลทรงพระมหากรุณาแก่กุลบุตรอันหาปัญญามิได้ ปฏิบัติผิดแล้วจะไปเสวยทุกข์เวทนาอยู่ในจตุรกายอันช้านานหนักหนา..... แลเป็นประเพณีพุทธรจักรพระราชาณาจักรช่วยกันรักษาพระพุทธรศาสนา พระพุทธรศาสนาจึงค่อยยืดยาวมาตราบเท่าบัดนี้.....

แลทุกวันนี้ เห็นฝ่ายพุทธรจักรวางมือเสีย ประการหนึ่งเข้าใจว่าศาสนาถึงเพียงนี้แล้ว เห็นจะบำรุงให้วัฒนาขึ้นได้ จึงมิได้ระวังระไวว่ากล่าวกัน ให้เกิดมหาโจรปล้นทำลายพระศาสนา ทั้งสมณะแลสามเณรมิได้รักษาพระจตุปาริสุทธิศีล รำเรียนธุระทั้งสองประการ แลชวนกันเที่ยวเข้าร้านตลาดดูสีกา มีอาการกิริยาห่มเดินเห็นกระด้างอย่างฆราวาส มิได้สำรวมรักษาอินทรีย์ มิเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ทายก แลเที่ยวดูโขงหนังละครฟ้อนขับ แลเล่นหมากรุกสกาพนันทั้งปวง แลคบคิดกันกับคฤหัสถ์ชายหญิงเล่นเบี้ย..... และผูกพันเรียกฆราวาสหญิงชาย เป็นพ่อแม่เลี้ยง พี่เลี้ยง น้องเลี้ยง แลเคารพนบถนอบยกยอวาจาแก่ฆราวาสอย่างว่าทาสทาสา แลขอให้น้ำมรด ด้ายมงคลสูตรเป็นต้นแก่ฆราวาสปรารถนาลาภ แลฆราวาสหญิงชายที่หาปัญญามิได้ ให้บำเรอแก่หมู่ภิกษุปาปอลัชชี ได้ชื่อว่าให้กำลังแก่ภิกษุลามก.....

แลผู้มีชื่อทั้งนี้ กระทำทุจริตผิดหนักหนา เป็นมหาโจรปล้นพระศาสนาชุกชุมขึ้นทั้งนี้ เพราะพระราชคณะริบัติ พระเถรานุเถรผู้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ หาความกตัญญูกตเวทีต่อพระศาสนาไม่ มิได้ประพฤติตามพระพุทธรฎีกา สัตตปริยายหานิยธรรมเจ็ดประการ

มีประชุมหม่อมพร้อมกันตรวจตราว่ากล่าว ให้เห็นดีแลร้ายไม่มี หากว่าผู้มีชื่อขรรวาสเอาเนื้อ
ความมาว่ากล่าวขับเขียน พันธนาการประจานโทษตระเวนบกสามวันเรือสามวัน เพื่อมิให้ดู
เยี่ยงกับทำลายพระศาสนา..... แต่ฝ่ายข้างพระราชอาณาจักรนี้เร่งร้อนรอนัก ให้นักปราชญ์
ราชบัณฑิต สังฆการีกรรมการออกมาเผด็จแจกกฎหมาย ให้พระราชอาณาเขตทั้งปวง เร่ง
กำชับตรวจตรากัน รักษาพระจตุรปาริสุทธิศีล ภูมิบัติตามคัมภีระ วิปัสณาธุระและพระราช
กำหนดเก่าใหม่อยู่เนื่อง ๆ ฉะนั้น ก็ยังมีสมณะสามเณรเป็นมหาโจรปล้นพระศาสนาขึ้นมา
มาย ดั่งนี้มีควรหนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ห้ามมิให้สมณะสามเณรเถรรูปชี กระทำความชั่วทุจริต
ผิดด้วยพระวินัยบัญญัติบรรดาพรรณาทโทษมานั้น.....

อนึ่งพระราชอาณาเขตทั้งปวง ก็ได้ถวายปฏิญาณว่า จะกำชับว่ากล่าวให้พระสงฆ์
สามเณร รักษาชาติระอุปะชะตะสิกขาบทอันนี้ให้บริบูรณ์ ฟังดูก็หาเห็นหยุดไม่ กฎแต่ก่อนก็ให้
ประกาศไปว่า จะเอาโทษทั้งสมณะแลขรรวาส แลให้สังฆการีกรรมการสอดแนมจับเอาตัวผู้
ถวายเงินทอง แลภิกษุเถรเถรรูปชี ผู้รับเงินทองให้ได้เอามาว่ากล่าว.....

อนึ่งเถรเถรจะออกจากอาราม มีกิจไปใกล้ไกลแห่งใดก็ดี ให้หม่อมดองครองผ้า
เหมือนกิริยาบิณฑบาต บิณฑบาตโดยลำดับ อย่าให้ซึ่งรับจ้งหันวิวาทชกตีกันเป็นอันขาดที่
เดียว แลหากิจกรรมไม่ได้อย่าให้เที่ยวเข้าบ้านถ้าและมีกิจธุระด้วยญาติแลบิดา มารดาจะ
มาบ้านนั้น แลจะมีที่มาใกล้ไกลแห่งใดก็ดี ให้อำลาพระอุปัชฌาย์อาจารย์ให้รู้จักธุระก่อนจึงไป
ด้วยพรหมจารีเป็นเพื่อน พยานกันสองรูปสามรูปด้วยกัน แลห้ามอย่าให้สมณะสามเณรคบ
หาสีกาอันใช้ญาติ เข้าไปบ้านนอนบ้าน ผสมผสานด้วยลาภรากลเสน่ห์หา ห้ามฝ่ายอุบาสิกอย่า
ทำสนิทติดพันเป็นโยม..... ให้ตั้งใจศรัทธาทานทานเป็นสงฆ์อย่าจำเพาะ..... แลจะไปถวาย

ถึงอารามนั้นให้ไปในเวลาเช้าถึงเที่ยง ห้ามอย่าให้เข้าไปถวายในกุฏิ แลนั่งใน
ที่ลับที่กำบัง ให้นั่งนอกกุฏิในที่แจ้ง มีเพื่อนสีกากันรู้เห็นเป็นหลายคน.....

แลให้พระราชอาณาเขตเจ้าอธิการอันตั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง ประพฤติตาม สัตต
ปริยานุยธรรม แลลงพระอุโบสถจงพร้อมกันทุกวันอุโบสถ ตามพุทธบัญญัติ..... จะให้สังฆ
การีกรรมการตรวจทุกวันอุโบสถ จัดสรรชำระมลทินโทษออกเสียจากพระศาสนา

ถ้าภิกษุสามเณรรูปใดอารามใด ต้องอธิการถึงอับติมวัตตูปเป็นปาราชิกแล้ว ให้
พระราชอาณาเขตสึกเสีย แล้วบอกแก่สังฆการีกรรมการให้แจ้งด้วย จะได้สักหน้าหมายไว้ อย่า
ให้ปลอมอุปสมบทสืบไป.....

อนึ่งรูปชื่อย่าให้อยู่ในอารามใกล้อารามเป็นอันขาดทีเดียว แลฝ่ายชมราวาสนั้น ให้มูลนายบิดามารดาตรวจตราว่ากล่าว สตรีภาพอันเป็นบ่าวไพร่ บุตรีธิดา ญาติ..... ทำลายศีลสมณสามเณร ให้เป็นปาราชิก ทำลายพระศาสนาเป็นอันขาด..... ถ้าแลบิดามารดา ญาติภิกษุเถรเถรที่ทำผิดนั้นรู้เห็น..... ชวนกันปิดบังเสีย.....

มีผู้รู้เอาจมาว่ากล่าว พิจารณาสืบสวนได้เนื้อความเป็นสัจ จะเอาบิดามารดา ญาติพี่น้องภิกษุเถรเถรซึ่งเป็นโจรอยู่ในพระศาสนา เป็นโทษด้วย

ถ้าแลฝ่ายพระสงฆ์สมณะทั้งปวง มิได้กระทำตามพระราชกำหนดนี้.... จะเอาโทษแก่พระราชาคณะลงมาทั้งฐานานุกรม อธิการมหาเถรานุเถระ อันดับผู้ใหญ่ผู้น้อยแล สามเณร อันมิได้ระวังระไวตรวจตราว่ากล่าวกันนั้น เป็นโทษเสมอด้วยโทษสมคบสมณะ สามเณรอันเป็นบาปลามกนั้น ฝ่ายชมราวาสทั้งปวงก็แลผู้อื่นมิได้ทำตามพระราชกำหนด กฎหมายนี้..... จะเอาโทษแต่มูลนายลงมาจนบิดามารดา

ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้กันที่พอจะรู้เห็น มิได้ห้ามปรามเอาจมาว่ากล่าวนั้น เป็นโทษเสมอด้วยโทษสมคบสมคบหญิงศิลาบาท อันเป็นบาปหยาบช้านั้น จะได้พร้อมกันช่วยกันรักษาพระศาสนาทั้งสองฝ่ายจะนี้.....

กฎให้ไว้ ณ วันพุธ เดือนสาม แรมสิบเอ็ดค่ำ จุลศักราชพันร้อยห้าสิบแปด (พ.ศ. ๒๓๓๙) ประกาศ เอกศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๙

๙ กฎให้ไว้แก่พระราชาคณะ เจ้าอธิการฐานานุกรมในนอกกรุง แลแขวง จังหวัดหัวเมือง ๑ ๒ ๓ ๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว

สมเด็จพระบรมนารถ ฯ..... สั่งว่า..... มหาสีนชาตจากสิกขาบทเป็นปาราชิก ลามกในพระศาสนา มิได้เป็นสมณะปฏิญาณตนว่าเป็นสมณ ปิดความชั่วไว้..... กระทำให้ พระพุทธศาสนาเสื่อมสูญเศร้า หมองมิดวรนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ให้พระราชาคณะฐานานุกรมเจ้าอธิการ เอาใจใส่ตรวจตรา ดูเห็นว่า อันดับนั้นติดพันอยู่ด้วย หญิงโยมอุปฐาก ผิดพุทธทระจนอยู่แล้ว ก็ว่ากล่าวให้ปรีวิญ ออกเสียจากพระศาสนา อย่าให้เป็นปาราชิก ขึ้นได้ในพระศาสนาจุดหนึ่งอายสินณะนี้ แลให้

ประกาศแก่พระสงฆ์อันดับวัดวาอารามจงทั่ว ถ้าพระสงฆ์องค์ใดกระทำความชั่วลามกอยู่แล้ว ก็ให้ปรีวิฏออกเสีย อย่าให้เป็นมลทินอยู่ในพระศาสนา ทรงพระกรุณาหาเอาโทษไม่ ถ้าแล พระสงฆ์องค์ใดปกปิดความชั่วไว้..... มีผู้ว่ากล่าวพิจารณาเป็นสัจ จะเอาตัวเป็นโทษถึง ๗ ชั่วโมง โศคร แล้วจะให้ลงพระราชอาญาตีโยม พระราชาคณะ ฐานานุกรม เจ้าอธิการ อันดับ กระทำความผิดและละเมิดเสีย มิระวังตรวจตรากัน ให้เป็นลามกชั้นในพระศาสนา.....

กฎให้ไว้ ณ วันศุกร์ แรมสี่ค่ำ เดือนเก้า ปีชาล ฉศก

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ ๑๐

กฎให้ไว้แก่ เจ้าพญา และพญา พระหลวง เจ้าราชินิกุล ขุน หมื่น พัน ทนาย ฝ่ายทหารพลเรือน มหาเล็กขอเฝ้า ข้าเจ้าต่างกรม ฝ่ายหน้าฝ่ายใน แลกรมพระราชวังบวรสถานมงคล และกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขฝ่ายหลัง แลผู้รักษาเมือง ผู้รั้ง กรมการหัวเมือง ๑ ๒ ๓ ๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือ ทั้งปวงจงทั่ว

สมเด็จพระนารายณ์ปิตร ฯ..... สั่งว่า

ตั้งพระทัยทรงพระราชศรัทธา จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา..... บัดนี้พระสงฆ์อันนับเข้าในพระพุทธชินโรสมิได้มีหิริโอตตปปะ คบหากันทำอุลามกเป็นอลัชชีภิกษุ คือเสพสุรายาเมา..... กระทำจอมปลอมเหมือนสามเณร..... แลซึ่งพระสงฆ์สามเณร กระทำจลาจลปล้นพระศาสนาดังนี้ เพราะพระสงฆ์ราชาคณะ..... ละเมิดเสีย มิได้ดูแลกำชับห้ามปราม

บัดนี้ให้พระราชาคณะ ฐานานุกรม สังฆการีธรรมการ ราชบัณฑิตย์ ร่วมกันชำระพระสงฆ์ซึ่งเป็นอลัชชีภิกษุ พิจารณารับเป็นสัจ ให้พระราชทานผ้าขาวสึกออกเสียจากพระศาสนา.....

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าผู้ใดเห็นพระสงฆ์กระทำอุลามกเป็นอลัชชี..... ทำให้ผิดเพศสมณ ไม่ต้องด้วยพระวินัยบัญญัติ ให้ว่ากล่าวตักเตือน ถ้ามิฟังให้ไปบอกเจ้าอธิการ เจ้าคณะ

อนึ่งถ้าผู้ใดล้มตาย ห้ามอย่าให้เจ้าภาพนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระมาลัย ให้นิมนต์สวดแต่พระอภิธรรม แลสวดให้สำรวจไปปกติ อย่าให้ร้องเป็นลำนำแขก จีน ฝรั่งเศส มอญ แลให้เจ้าภาพปฏิบัติเป็นแต่อัฐยาน น้ำชายาเสียง อย่าให้เลี้ยง สาธุ แกงบวช เมียงส้ม เมียง

ไบ กล้วย อ้อย ของกัต ของเคี้ยว เป็นอันขาด ถ้าขรรวาสที่มาช่วยจะสวดพระมาลัยก็ตาม
 เกิด แต่อย่าให้สวดเป็นลำนําทลกคะนอง ประการหนึ่ง ห้ามอย่าให้อาณาประชาราษฎร์ ลูก
 ค้าร้านแพ แยก จีน ไทย ขายผ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์สามเณรเป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมี
 ฟัง ยังขึ้นคบหา พระสงฆ์ เณร ให้สวดพระมาลัยเล่นตลกคะนอง แลขายผ้าแพรพรรณแก่
 พระสงฆ์ สามเณร ดูหนึ่งแต่หลัง จะเอาตัวเป็นโทษจงหนัก

แลให้สัตติหมายบอกข้าทูลละออง ฯ ให้กรมพระนครบาล นายอำเภอประกาศ
 ป่าวร้อง อาณาประชาราษฎร์ ลูกค้ำวานิชพ่วงแพร้าน แยก จีน ไทย แลให้ มหาดไท
 กลาโหม กรมท่า มีตราไปถึงหัวเมืองทั้งปวงจงทั่ว กฎนี้ให้ไว้ ณ วันอังคาร แรมสิบสามค่ำ
 เดือนเจ็ด จุลศักราชพันร้อยหกสิบสาม (พ.ศ. ๒๓๔๔) ประกาศ ตรีนิศก

ที่มา.- <http://sites.google.com/site/nongwaa/WaTNoNGWaa/khxmulpkkrxng/faem-phrb-kd-prakas/phra-rach-bayyati-khna-sngkh-thiy>
 ที่มาเราเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจต่อการเรียนรู้ จึงขออนุญาตคัดนำมาเสนอไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณเว็บดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้